

De positie van Wijk- en Dorpsraden in een
veranderende samenleving

Discussienota
Wijk- en Dorpsraden

Juli 2015

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Mogelijke veranderingen	3
2.1 Verminderen rol wijkraden	3
2.2 Inspelen op de mogelijkheden van de individuele wijkraad	3
2.3 Van 'burgerparticipatie' naar 'overheidsparticipatie'	5
Globaal activiteitenoverzicht met de meest "in het oog" springende activiteiten per wijkraad	7

1. Inleiding

Deze nota heeft tot doel een aanzet te geven voor een politieke en maatschappelijke inhoudelijk open en transparante discussie over de wensen, rol en verantwoordelijkheden van de wijk- en dorpsraden in de gemeente Brummen. Daar waar een goede samenwerking is te vinden, willen we hierover uiteindelijk ook afspraken maken.

Zoals in het coalitieakkoord “Schakelen naar de toekomst” ook wordt aangegeven is burgerparticipatie een verzamelnaam voor allerlei manieren waarop inwoners en overheid samenwerken. In veel gevallen gaat het dan om plannen van de gemeente waar inwoners en belanghebbenden over kunnen meedenken en meepraten. De gemeente biedt daar vaak de gelegenheid voor. Maar ook het omgekeerde komt voor. Dan werkt de gemeente mee aan initiatieven van inwoners, bedrijven en instellingen. Het initiatief en vaak ook het zwaartepunt ligt dan bij de samenleving. Een steeds meer voorkomende vorm van participatie is dat mensen bij een probleem niet direct aan de overheid vragen om dat aan te pakken. In plaats daarvan zoeken zij eerst zelf, gezamenlijk, een oplossing. De burger gaat hierbij steeds meer niet alleen maar het voortouw nemen, maar de verwachting is dat hij steeds meer ook de regie gaat nemen. Dus: meedenken en meebeslissen.

Om deze nieuwe praktijk kans van slagen te geven, is het noodzakelijk dat burgers en overheid meer en meer als partners optreden. Op het gebied van duurzaamheid en in het verenigingsleven is het particulier initiatief al leidend. Ook in de zorg zullen vormen van particulier initiatief gestimuleerd worden. Tegelijkertijd moet er geconstateerd worden dat veel voorzieningen in het sociale domein, in de jeugdzorg bijvoorbeeld, een deskundigheid vragen die niet aan het particuliere initiatief kan worden overgelaten en die Brummen niet zelfstandig kan leveren. Daarvoor is samenwerking met anderen nodig.

In het kader van deze veranderende participatie moet een juiste link met de burger worden gelegd. Deze wens komt ook voort uit het feit dat participatie vaak ook ten goede aan het gemeentelijk belang, maar eveneens vanuit echte bevoegdheid en betrokkenheid met de burger die zelf ook steeds meer ruimte neemt. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de energiecorporatie BrummenEnergie. Een vorm van initiatiefkracht. Burgers worden ondernemers. Ook komen er steeds meer initiatieven van de wijk- en dorpsraden (hierna wijkraden). Steeds meer wordt gezegd: wij wachten niet op de overheid, wij gaan het (indien nodig in overleg met de gemeente) gewoon zelf doen. Denk bijvoorbeeld aan burenhulp, onderhouden en verzorgen bloembakken, plaatsen AED apparaten en training regelen, project beveiligingscamera's.

Daar de inzet en werkwijze van de diverse wijkraden verschillen per gebied en daarmee ook hun rol en verantwoordelijkheden, is het van belang om de mening van de betrokken wijkraden te horen hoe zij hun rol zien in de sterk veranderende samenleving. Zeker omdat de overdracht van taken van het rijk naar de lokale overheid kan zorgen voor extra impulsen en kansen.

In deze discussienota wordt een korte schets gegeven van mogelijke rollen voor wijkraden. Hiervoor zijn meerdere vormen te bedenken en soms is daar een gevoelige bij, waarover niet zo maar overeenstemming zal en kan worden bereikt.

In deze nota worden een drietal sterk uiteenlopende mogelijkheden besproken over de rol van wijkraden.

Deze mogelijkheden zijn:

- het sterk verminderen van de rol van wijkraden
- het inspelen op de mogelijkheden van individuele wijkraden,

- het omvormen van 'burgerparticipatie' naar 'overheidsparticipatie' waarbij wijkraden een belangrijke rol zouden kunnen vervullen.

2. Mogelijke veranderingen

2.1 Verminderen rol wijkraden

Over de mogelijkheid tot het verminderen van de rol van de wijkraden, moet eerst (naast het bevorderen van welzijn/leefbaarheid/sociale samenhang in de wijk, het stimuleren van activiteiten enz.) het primaire doel van een wijkraad nog een keer worden benoemd: *interactie tussen gemeente en inwoners*.

De vraag mag gesteld worden of de rol als interactief orgaan nog een noodzakelijke is.

Allereerst zijn er vierjaarlijkse gemeenteraadsverkiezingen en zijn er uitgebreide inspraak,- en meepraat mogelijkheden (bijvoorbeeld bij het forum). Ook zijn er 'specialistische' adviesorganen (zoals de Maatschappelijke Advies Raad). Verder is een gemeentebreed inwonerspanel (Brummen Spreekt) opgestart. De rol van de wijkraden als intermediair komt hiermee onder druk te staan.

Dan kunnen er ook een aantal andere vraagpunten worden beschouwd:

Is er voldoende belangstelling voor de invulling van (bestuurs)functies bij Wijk- en Dorpsraden?

Op dit moment zijn er wijkraden opgeheven vanwege onvoldoende belangstelling voor bestuursfuncties, andere wijkraden kampen met een zeer minimale bezetting (kwantitatief) en weer andere wijkraden hebben moeite een bestuur te vormen dat voldoende kennis heeft om de in hun wijk voorkomende problematiek te kunnen behandelen.

Is er voldoende draagvlak bij de bewoners van de wijk?

Het is niet onmogelijk dat wijkraden moeite hebben als 'vertegenwoordiger' van de gehele wijk op te treden. Veel inwoners (er)kennen de wijkraden onvoldoende en vaak weet men niet welke personen zitting hebben in hun wijkraadbestuur. Deze omstandigheid kan er toe leiden dat een 'advies' van een wijkraad niet altijd ook een breed gedragen advies is.

Kunnen raadsleden interactie bevorderen?

De vraag zou ook gesteld kunnen worden of de raadsleden zelf voor een versteviging van de interactie tussen gemeente en bewoners zou kunnen zorgen. Dit door meer de wijk in te gaan en op deze wijze de gewenste sociale cohesie in de woonwijken bevorderen.

Op basis van bovenstaande beschouwingen kan de vraag gesteld worden of het primaire doel 'interactie tussen gemeente en inwoners' niet achterhaald is door feiten. De rol van de wijkraden zou bijvoorbeeld kunnen worden verminderd tot 'sociale cohesie' waarbij de activiteiten beperkt zouden kunnen blijven tot zaken als het organiseren van straatspeeldagen,- buurtbarbeque's en dergelijke en daarmee dus geen 'zware' adviesrol meer. Ook het opheffen van wijkraden zou in dit scenario denkbaar zijn.

2.2 Inspelen op de mogelijkheden van de individuele wijkraad

Bij deze optie gaat het vooral om het inspelen op de mogelijkheden en wensen van de individuele wijkraden.

Het is een feit dat wijkraden divers van oorsprong, filosofie en slagkracht zijn. Als je kiest voor het model om in te spelen op de mogelijkheden van de individuele wijkraad, is dit een gegeven dat je als gemeente moet accepteren. Op deze diversiteit moet dan de samenwerking worden afgestemd. Hierbij is het een mogelijkheid om bijvoorbeeld drie gebiedsgerichte wijkraden te onderscheiden en een gezamenlijke adviesraad te vormen:

1. *Wijkraad light* (stimuleren van activiteiten – signaleren knelpunten)
2. *Wijkraad (extra t.o.v. de wijkraad light: zelf organiseren van activiteiten – adviesfunctie wijkzaken)*
3. *Brede wijkraad (extra t.o.v. de Wijkraad adviesfunctie gemeentezaken – informatieschakel)*

Aanvullend hierop zou ter ondersteuning van de individuele wijkraden gedacht kunnen worden aan een: *Gemeente brede adviesraad (advies uitbrengen over onderwerpen welke alle wijkraden aangaan)*

De mogelijkheid voor het onderscheiden van drie wijkraden is ook voorgelegd tijdens de vergadering van de gezamenlijke wijkraden op 9 december 2014.

De activiteiten van de drie wijkraden, voor dit in de gezamenlijke wijkraadvergadering besproken model, zouden kunnen zijn zoals hieronder omschreven.

Ad 1. Wijkraad light

Als een wijkraad zich uitsprekt voor de mogelijkheid een wijkraad “light” te zijn, zouden de activiteiten zich kunnen beperken tot het stimuleren van activiteiten in de wijk als bijvoorbeeld het stimuleren van een straatspeeldag, een buurtbarbecue of een opruimdag. Ook zal een wijkraad “light” zich kunnen beperken tot het signaleren van knelpunten zoals losliggende stoeptegels, kapotte openbare speelvoorzieningen, het signaleren van eenzame mensen, of bijvoorbeeld knelpunten met betrekking tot de openbare veiligheid en dergelijke.

Ad 2. Wijkraad

De meer “traditionele” wijkraad zal zich behalve met het stimuleren van activiteiten en het signaleren van knelpunten ook bezig houden met het zelf organiseren van activiteiten als Burenhulp (bijvoorbeeld het helpen van je burens met boodschappen doen of iemand naar de dokter brengen) waarmee de samenhang in de wijk wordt gestimuleerd, maar ook activiteiten als groenvoorziening en het participeren in een wijkpreventieteam zijn hier voorbeelden van. Ook het geven van advies over wijkzaken is een activiteit die dan nader opgepakt wordt door een meer “traditionele” wijkraad.

Ad 3. Brede wijkraad

De brede wijkraad zal, als extra, boven op de hiervoor genoemde aspecten, ook een coördinerende functie kunnen hebben over zaken die twee of meer wijkraden betreffen. Hierbij kan de brede wijkraad invulling geven aan een ‘paraplu’, bijvoorbeeld op het vraagstuk van de lokale 3 D structuur. Ook zal de brede wijkraad nog meer een informatieschakel kunnen vormen naar burgers.

Als alternatief voor het maken van een onderscheid in wijkraadvormen kan ook gedacht worden aan het samenvoegen van wijkraden tot dorpsraden. Hiermee kan mogelijk worden bereikt dat deze dorpsraden eenzelfde activiteitenkader krijgen en de bemensing minder problemen oplevert dan nu soms het geval is gebleken. Gedacht zou bijvoorbeeld kunnen worden aan het vormen van Dorpsraden voor het buitengebied/kleine kernen, de kern Brummen en de kern Eerbeek. Op deze wijze zou ook informatie over actuele voornemens,- en werkzaamheden vanuit de gemeente effectiever- en actiever plaats kunnen vinden met bijvoorbeeld de aanwijzing van drie dorpsregisseurs.

Gemeente brede adviesraad

Aanvullend op het bovenstaande onderscheid zou ook een gemeente brede adviesraad kunnen worden geformeerd. Deze zou kunnen bestaan uit de samenwerkende wijkraden en/of dorpsraden en zou veel tijd kunnen besparen door op onderwerpen die alle wijkraden binnen de gemeente raken een gezamenlijk advies te formuleren. Eventueel kan ook hier gedacht worden aan afzonderlijke adviesraden voor Eerbeek, Brummen en het buitengebied/kleine kernen. De nadruk van de adviesraad zou liggen op de adviesfunctie en het functioneren als informatieschakel tussen de samenwerkende wijkraden en/of dorpsraden en de gemeente. Indien dit proces zou worden ingezet is afstemming met Maatschappelijke Advies Raad (MAR), wenselijk/noodzakelijk.

Door in te spelen op de mogelijkheden van de individuele wijkraad, kan de vaak als waardevol ervaren bijdrage van de wijkraden behouden blijven voor de gemeenschap. Een globaal activiteitenoverzicht met de meest “in het oog” springende activiteiten per wijkraad, is achterin deze discussienota opgenomen.

2.3 Van ‘burgerparticipatie’ naar ‘overheidsparticipatie’

Deze vorm van participatie lijkt op het eerste gezicht erg ver te gaan, maar nu toch in grove lijnen de veranderende rol van de wijkraden onder de loep wordt gelegd, moet zeker ook de transformatie van ‘burgerparticipatie’ naar ‘overheidsparticipatie’ worden meegenomen.

In de Brummense Kadernotitie “Samen Beter” uit 2010 is beleid opgenomen op het gebied van interactieve beleidsvorming volgens de participatieladder. Deze participatie lijkt te gaan over zeggenschap. Maar dat is maar gedeeltelijk waar. Participatie gaat over het maximaal meedoen met elkaar. Participatie is ook niet dat een partij zegt: "Op dát niveau van participatie mogen jullie meedoen." Dat kan niet. Als partners gelijkwaardig zijn kan niet de ene partij beslissen op welk niveau de andere partij mag meepraten. Participeren betekent dat je samen afspraken maakt over het niveau.

In Brummen is de gemeenteraad het orgaan dat zegt op welk niveau bewoners mogen meedoen; maar de gemeenteraad gaat daar niet alleen over, daar gaan ook de burgers samen over. Samen komen zij er uit.

De participatieladder lijkt zijn langste tijd te hebben gehad als belangrijkste instrument om de rollen in de samenwerking van overheid en burgers te bepalen. De samenleving gaat veranderen, beleid gaat ook terechtkomen bij burgers en groepen. Dan verandert die ladder dus ook. Die draait om. De overheid heeft uiteraard nog wel een monopoliepositie richting burger, en de burger is natuurlijk ook klant bij de overheid. De overheid heeft steeds verschillende rollen richting burger. En per rol is ook de participatie heel verschillend.

Het is veel interessanter om met bewoners te gaan praten over de vraag welke verantwoordelijkheid ze willen nemen. En ook over waar ze geen zin in hebben. Dan hoort daar ook een passende niveau van zeggenschap bij.

“Nieuwe” termen voor participatie

In het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) met de titel 'Vertrouwen in burgers' (mei 2012) worden drie “nieuwe” termen voor participatie geïntroduceerd:

- beleidsparticipatie (bij plannen, bij beleid),
- maatschappelijke participatie (actief meedoen in de samenleving),
- het maatschappelijk initiatief (mensen nemen zelf het voortouw).

Het rapport zegt dat de overheid moet verschuiven van beleidsparticipatie naar maatschappelijk initiatief. De overheid moet dus een ommezwaai maken, de overheid zal moeten gaan leren om die burgers te ondersteunen bij hun initiatief. Dan is er geen sprake meer van 'burgerparticipatie' maar van 'overheidsparticipatie':

de overheid participeert in een initiatief van de burger. Precies andersom dus, niet overnemen, maar meedoen.

Om na te gaan of overheidsparticipatie in de toekomst mogelijk invulling zou kunnen krijgen in Brummen, zouden de gemeente en de wijkraden met elkaar in discussie kunnen treden over het zo veel als mogelijk- en wenselijk gevolg geven aan de principes van ‘overheidsparticipatie’.

Mogelijke discussieonderwerpen

Hieronder worden een aantal mogelijke discussieonderwerpen benoemd die soms prikkelend zijn, maar uitsluitend het doel hebben de discussie over overheidsparticipatie op gang te brengen en los te maken.

Gemeenteraad

De raad als borger en waker van het democratisch gehalte van lokale organisaties en processen.

De gemeenteraad als procesbewaker stelt alleen kaders, de invulling daarvan is aan bewoners.

De raad als verbinder die bekend is met onafhankelijke initiatieven.

Advisering van de gemeenteraad door bewonerscommissies.

Gemeenteraad omarmd een energieke samenleving en zoekt deze op.

De gemeenteraad levert een bijdrage aan bewonersinitiatieven.

De gemeenteraad geeft ruimte voor bewonersinitiatieven.

De rol van de gemeenteraad en hoe deze vorm te geven.

De gemeenteraad zet burgerenquêtes uit.

Ambtelijk apparaat

Begeleiden in het oerwoud aan regels en wetgeving.

Actieve bijdragen leveren aan maatschappelijk initiatief (ook in geld).

Ambtelijke maatjes aanwijzen voor maatschappelijk initiatief.

Experimenteeruimte om nog ongebaande wegen te verkennen.

Loslaten inhoud en sturen op proces.

Burgers, stichtingen, verenigingen e.d.

Alternatieve plannen ontwikkelen (b.v. vormgeven leefomgeving) .

Meebeslissen in beleidsvraagstukken.

Het eigenaarschap van taken krijgen.

Het kunnen beheren van Wijkbudgetten.

Het opstellen van een burgerbegroting.

Samenspel met de raad aangaan.

Doe democratie stimuleren/reguleren.

Globaal activiteitenoverzicht met de meest “in het oog” springende activiteiten per wijkraad

Anno 2015 zijn in onze gemeente 7 wijk- en dorpsraden actief waarmee wij een subsidierelatie hebben. Over de activiteiten die door de wijk- en dorpsraden worden uitgevoerd én over de besteding van de subsidie moet jaarlijks (financieel en inhoudelijk) verantwoording aan de gemeente worden afgelegd. Hiervoor moet een financiële jaarrekening en een jaarverslag bij ons worden ingediend.

Waarvoor is de subsidie bestemd?

De subsidie is bestemd voor:

1. Het organiseren van overleg tussen wijkbewoners over onderwerpen en thema's die in de wijk spelen.
2. het organiseren van activiteiten die het welzijn in de wijk bevorderen. (Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld coladisco's voor kinderen, een straatfeest of een kerstbijeenkomst).
3. Het organiseren van activiteiten die de leefkwaliteit in de wijk bevorderen. Bij dit soort activiteiten kan gedacht worden aan een wijkschouw (in samenwerking met de woningstichtingen en de afdelingen beheer of ruimte van de gemeente) en het meewerken aan het project buurtbemiddeling.
4. (Participeren bij) de voorbereiding of uitvoering van het beleid van het gemeentebestuur. Het adviseren van de gemeente hierover.

Uitvoeren van activiteiten per wijkraad

De uitgaven van een wijkraad die verbonden zijn aan de activiteiten dienen een direct aantoonbare relatie te hebben met het verbeteren van de leefomgeving en het welzijn in de wijk. Onderstaand een overzicht op hoofdlijnen van de activiteiten per wijkraad.

Wijkraad Brummen Centraal:

Evenementen en buurtactiviteiten (aanschaffen en verzorgen van bloembakken op Marktplein en bestrijden van roeken in omgeving gemeentehuis.)

Mogelijkheid bieden aan wijkbewoners om een bbq te organiseren

Deelnemen aan AED-project

(Bestuurs)vergaderingen

Werkgroepen (Rona/Fauna/verkeersveiligheid-overleg)

Gezamenlijke wijkraden

PR/Internet en website

Wijkraad Oliemolen:

(Bestuurs)vergaderingen

Buurtactiviteiten (tuindagen/burendag in de wijk)

Project AED

Versieren kerstboom in de wijk en verstrekken oliebollen in de wijk

PR en website

Leuvenheims Belang (activiteit en of aanwezigheid):

Bezoek nieuwjaarsreceptie gemeente

Afscheid van burgemeester Joosten

Kennismaking met nieuwe directeur OBS de Rietgors

Deelname werkgroep landgoederen

(Bestuurs)vergaderingen

Activiteiten in het kader van 60 jaar Leuvenheims Belang (fietstocht met onderweg opdrachten/vragen over Leuvenheim/lunch/kindermiddag (optreden clown en film)

Knutselmiddagen in Buurthuis voor kinderen uit Leuvenheim
Uitgifte wijkblad Van Schans tot Wildbaan
Schoonmaakdag in Leuvenheim
Lente-avond wandeling

Wijkraad Oeken-Voorstonden-Broek

(Bestuurs)vergaderingen
Externe overlegvormen (gemeente/verkeer/landgoederen en overleg met buurtverenigingen en
bijeenkomst over windenergie in Empe en Hall
Ontwerpen nieuwe website
Projectactiviteiten: Tussen wandelpaden verbindingen leggen via schouwpaden
AED-overleg over geschikte plek AED apparaat
Cultureel evenement (Grintconcert)
Kinder/sportactiviteiten

Dorpsraad Eerbeek-Hall

(Bestuurs)vergaderingen
Deelname in adviesgroep Centrumplan Eerbeek/werkgroep Hartveilig wonen Brummen/overleg op het
gebied van Plattelandsontwikkeling, Recreatie en Toerisme en commissie Verkeersveiligheid/overleg
verkeersproblematiek in de regio (met name 60-km wegen) en de verkeerscorridor Apeldoorn-Dieren
Deelname/overleg met politie en SWB over JOP aan de Wasacker
Overleg MAR en Kleine Kernen
Interactieve informatiebijeenkomst met inwoners uit Eerbeek over de meest optimale locatie voor een
Cruyffcourt om een gefundeerd advies aan gemeente uit te kunnen brengen.
Organiseren van een politiek debat voorafgaand aan gemeenteraadsverkiezingen.
Informatieverstrekking d.m.v. nieuwsbrief aan inwoners Eerbeek en Hall
Onderhoud wandelpaden Hall
PR en website
Realiseren sluitend netwerk AED's en burgerhulpverleners
Kinder- en jongerenactiviteiten in Eerbeek en Hall en deelname/ondersteuning Straatspeeldag en
Avond-4-daagse

Wijkraad Empe-Tonden

(Bestuurs)vergaderingen
Informatiebijeenkomst voor inwoners over windmolens en duurzame energie
Informatiebijeenkomst voor inwoners over Emperbocht
Overleg met natuurorganisaties/welzijnsorganisaties/politiek en verenigingen
Brief en gesprekken met inwoners om bestuur van wijkraad te komen versterken

Wijkraad Eerbeek-Zuid

(Bestuurs)vergaderingen
Overleg met gemeente (bestemmingsplan Eerbeek Zuid/verkeerssituatie
Schoonmansmolenweg/Stofhinder Den Texweg-Soerense Zand
Overleg met gezamenlijke wijkraden
Overleg Centrale Begeleidingsgroep Verkeersveiligheid
Ingebruikname bewakingscamera's
Organiseren cursus reanimatie/AED voor vrijwilligers in de wijk
Uitvoeren van diverse groenactiviteiten inde wijk (opschonen en weghalen van Vogelkers, Amerikaanse
eik, braam en brandnetels en het aanbrengen van nieuwe aanplant
Viering 25-jarig jubileum BBEZ met wijkbewoners
